

Civil Society Participation in the Process of Developing the Buriram Provincial Development Plan

Theejutha Pusaram¹, Sataporn Wichairam² and Thanyarat Phutthiphongchaicharn³

Master of Public Administration, Faculty of Humanities and Social Sciences, Buriram Rajabhat University, Thailand

¹E-mail: 660426070008@bru.ac.th, ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0007-9653-3790>

²E-mail: Sathaporn.wc@bru.ac.th, ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0009-0103-0758>

³E-mail: thanyarat.ph@bru.ac.th, ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0002-1122-6227>

Received 17/08/2024

Revised 28/08/2024

Accepted 23/09/2024

Abstract

Background and Aims: The provincial development plan is a holistic provincial development approach that covers all dimensions. How effective is the development of the area to be successful? Must allow people to participate in expressing opinions according to the constitutional law This research has the following objectives: 1) to study the level of civil society participation in the process of Buriram Provincial Development Plan 2) To compare the level of participation of civil society groups in the Buriram Provincial Development Plan Process Classified according to demographic factors and 3) to study the guidelines for participation in the Buriram Provincial Development Planning Process The sample group used in education is Civil society groups in Buriram Province.

Methodology: The sample used in the study was civil society groups in Buriram Province. A total of 370 people were sampled using the Krejcie and Morgan table, and then a stratified sample was sampled and a sample was used for semi-structured in-depth interviews. The tools used in the research were a questionnaire with a checklist and a 5-level estimation scale, with a confidence value of 0.86. T value testing and one-way comparative analysis of variance.

Results: 1) The level of civil society participation. In the process of preparing the Buriram Provincial Development Plan, the overall level is very high. When considered on a case-by-case basis, it was found that it was at a high level in two aspects, namely the receipt of benefits and the evaluation of results. 2) Compare the level of participation of civil society groups in the process of preparing the Buriram Provincial Development Plan. Classified by Demographic Factors of Civil Society It was found that gender, age, status, and education level Average monthly income and civil society group type There is a statistically significant difference at the level of .05 3) Guidelines for participation in the process of preparing the Buriram Provincial Development Plan. It was found that (1) the agency should involve representatives of civil society in Buriram Province seriously. (2) There should be a meeting to brainstorm ideas in strategic planning, preparation of the provincial development plan, and joint consideration of the budget, and the operation should

depend on the respective government departments, (3) Civil society representatives should be allowed to participate in the audit of the implementation of the project. (4) A community forum should be organized for all organizations to attend the meeting and seriously exchange opinions.

Conclusion: A Study on the Participation of Civil Society in the Process of Developing the Buriram Provincial Development Plan Since the process of cutting the heart, operation, receiving benefits, and evaluating is at a high level because it has provided opportunities for civil society groups to participate in the process of work in all processes.

Keywords: Participation; Civil society; Provincial development planning process

การมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคม ในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดบุรีรัมย์

ธีรจุฑา ปุสาร์มย์¹, สถาพร วิชัยรัมย์² และ ธัญญารัตน์ พุฒิพงศ์ชัยชาญ³

รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

บทคัดย่อ

ภูมิหลังและวัตถุประสงค์ : แผนพัฒนาจังหวัดเป็นแนวทางพัฒนาจังหวัดแบบองค์รวม ที่ครอบคลุมทุกมิติ การพัฒนาพื้นที่ให้ประสบผลสำเร็จ มีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใดนั้น ต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นตามกฎหมายรัฐธรรมนูญ การวิจัยนี้จึงมีวัตถุประสงค์ ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคม ในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดบุรีรัมย์ 2) เพื่อเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของกลุ่มภาคประชาสังคมในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดบุรีรัมย์ จำแนกตามปัจจัยทางประชากรศาสตร์ และ 3) เพื่อศึกษาแนวทางการมีส่วนร่วมในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดบุรีรัมย์

ระเบียบวิธีวิจัย : กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ กลุ่มภาคประชาสังคมในพื้นที่จังหวัดบุรีรัมย์ กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan) ได้กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 370 คน แล้วจึงทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ และกลุ่มตัวอย่างที่ใช้สัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งโครงสร้าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามมีลักษณะแบบตรวจสอบรายการและแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.86 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที และวิเคราะห์เปรียบเทียบความแปรปรวนแบบทางเดียว

ผลการวิจัย : 1) ระดับการมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคม ในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดบุรีรัมย์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมาก 2 ด้าน คือ ด้านการรับผลประโยชน์ และด้านการประเมินผล ส่วนด้านการดำเนินงาน และด้านการตัดสินใจ อยู่ในระดับปานกลาง 2) เปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของกลุ่มภาคประชาสังคมในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดบุรีรัมย์ จำแนกตามปัจจัยทางประชากรศาสตร์ของภาคประชาสังคม พบว่า เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และประเภทกลุ่มภาคประชาสังคม มีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05 3) แนวทางการมีส่วนร่วมในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า (1) หน่วยงานควรให้ผู้แทนภาคประชาสังคมของจังหวัดบุรีรัมย์เข้าไปมีส่วนร่วมดำเนินงานอย่างจริงจัง โดยให้ร่วมดำเนินกิจกรรมตั้งแต่เริ่มกิจกรรมไปจนเสร็จสิ้นกิจกรรมในแต่ละครั้ง (2) ควรมีการประชุมให้มีการร่วมระดมความคิดเห็นในการวางแผนยุทธศาสตร์การจัดทำแผนพัฒนาจังหวัด และการร่วมพิจารณาเกี่ยวกับงบประมาณตลอด และการดำเนินงานควรขึ้นอยู่กับส่วนราชการนั้น ๆ (3) ควรเปิดโอกาสให้ผู้แทนภาคประชาสังคมเข้าร่วมตรวจสอบในการดำเนินงานโครงการ แผนงานอย่างแท้จริง (4) ควรจัดเวทีประชาคมให้ทุกองค์กรเข้าร่วมประชุม และเปลี่ยนความคิดเห็นกันอย่างจริงจัง

สรุป : การศึกษาการมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคมในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดบุรีรัมย์ ตั้งแต่กระบวนการด้านการตัดสินใจ ด้านการดำเนินงาน ด้านการรับผลประโยชน์ และด้านการประเมินผล อยู่ในระดับมาก เพราะได้เปิดโอกาสให้กลุ่มภาคประชาสังคมเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการของการทำงานในทุกกระบวนการ

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วม; ภาคประชาสังคม; กระบวนการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัด

บทนำ

การจัดระเบียบการบริหารราชการของประเทศไทยในขณะนี้ ตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 และที่แก้ไขเพิ่มเติมมาจนถึงปัจจุบัน คือ พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2545 ได้กำหนดให้ใช้หลักการรวมอำนาจ แบ่งอำนาจ และกระจายอำนาจ โดยหลักการรวมอำนาจนั้นเป็นการจัดระเบียบการบริหารราชการส่วนกลาง ประกอบด้วย กระทรวง ทบวง กรม หลักการแบ่งอำนาจเป็นการจัดระเบียบการบริหารราชการส่วนภูมิภาค ประกอบด้วย จังหวัด และอำเภอ และหลักการกระจายอำนาจนั้นเป็นการจัดระเบียบการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น ซึ่งประกอบด้วย องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล และการปกครองรูปแบบพิเศษ ได้แก่ กรุงเทพมหานคร และเมืองพัทยา (บุญเกียรติ การะเวกพันธุ์ และคณะ, 2559)

จังหวัดเป็นหน่วยราชการปกครองส่วนภูมิภาคที่ใหญ่ที่สุด มีฐานะเป็นนิติบุคคลซึ่งประกอบขึ้นด้วยอำเภอ หลายอำเภอ การตั้ง ยุบและเปลี่ยนแปลงเขตจังหวัด ให้ตราเป็นกฎหมายพระราชบัญญัติเพื่อประโยชน์ในการบริหารงานแบบบูรณาการในจังหวัดหรือกลุ่มจังหวัด ให้จังหวัดหรือกลุ่มจังหวัดยื่นคำขอจัดตั้งงบประมาณได้ ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา ในกรณีนี้ให้ถือว่าจังหวัดหรือกลุ่มจังหวัดเป็นส่วนราชการ ตามกฎหมายว่าด้วยวิธีการงบประมาณในจังหวัดหนึ่ง ๆ มีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้รับนโยบาย และคำสั่งจาก นายกรัฐมนตรีในฐานะหัวหน้ารัฐบาล คณะรัฐมนตรี กระทรวง และกรม มาปฏิบัติให้เหมาะสมกับท้องถิ่นและประชาชน และเป็นผู้บังคับบัญชาสูงสุดในบรรดาข้าราชการฝ่ายบริหารส่วนภูมิภาคในเขตที่รับผิดชอบ และให้ จังหวัดจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดให้สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในระดับชาติ และความ ต้องการของประชาชนในท้องถิ่นของจังหวัด ในการดำเนินงานในการจัดทำแผนให้ผู้ว่าราชการจังหวัดปรึกษาหารือ ร่วมกันระหว่างหัวหน้าส่วนราชการ ทั้งในราชการส่วนภูมิภาคหรือราชการส่วนกลาง และผู้บริหารองค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นรวมถึงผู้แทนภาคประชาสังคม และผู้แทนจากภาคธุรกิจเอกชน (พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการบริหารงานจังหวัดและกลุ่มจังหวัดแบบบูรณาการ พ.ศ. 2551, 2551)

แผนพัฒนาจังหวัด เป็นแนวทางการพัฒนาจังหวัดแบบองค์รวม ที่ครอบคลุมทุกมิติในด้านเศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และความมั่นคง เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต สร้างโอกาสและอาชีพให้สนองต่อ ประชาชนในจังหวัด โดยต้องแสดงวิสัยทัศน์ พันธกิจ วัตถุประสงค์เป้าหมาย กลยุทธ์และแนวทางการพัฒนาให้ สอดคล้องกับนโยบายรัฐบาล ทิศทางการพัฒนาประเทศ ศักยภาพของพื้นที่และปัญหาความต้องการของประชาชน ทั้งนี้แผนพัฒนาจังหวัด เป็นแผนยุทธศาสตร์ที่เกิดจากขั้นตอนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวกับการพัฒนา โดยใช้การประชุมเชิงปฏิบัติการ ร่วมกันแสดงความคิดเห็นให้สอดคล้องกับเป้าหมายของการพัฒนา ประกอบกับ การดำเนินงานตามแผนที่วางไว้ นับได้ว่าแผนพัฒนาจังหวัด จัดเป็นเครื่องมือที่สำคัญสำหรับองค์กรในการกำหนด ทิศทางในการนำนโยบายของรัฐ มาใช้ในการพัฒนาจังหวัดในการแก้ไขปัญหาของประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ (บุญเกียรติ การะเวกพันธุ์ และคณะ, 2551)

คณะกรรมการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการของจังหวัดบุรีรัมย์ได้จัดทำแผนพัฒนาจังหวัดบุรีรัมย์ พ.ศ. 2566-2570 ขึ้น โดยมีเป้าหมายการพัฒนาที่ต้องการเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวอารยธรรมขอม และกีฬา มาตรฐานโลก เศรษฐกิจมั่นคง สังคมเข้มแข็งอย่างยั่งยืน ซึ่งมีประเด็นการพัฒนา 4 ด้านประกอบด้วย 1) การ พัฒนาศักยภาพเป็นศูนย์กลางสำหรับการท่องเที่ยวอารยธรรมขอมและกีฬามาตรฐานโลก 2) เพิ่มศักยภาพในการ

ผลิตสินค้าเกษตรและอาหารปลอดภัยอย่างยั่งยืน 3) ส่งเสริม และพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่ได้จากใหม่ และ4) ส่งเสริมการค้าชายแดนเพื่อการค้าและการลงทุน จังหวัดบุรีรัมย์เป็นจังหวัดที่มีความโดดเด่นทางด้านการเกษตรกรรม มีการผลิตข้าวหอมมะลิพันธุ์ดี ยางพารา เกษตรอินทรีย์ ไม่เพียงเท่านั้นยังมีแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจมากมาย ทั้งที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวโบราณสถานและอารยธรรมขอมที่สวยงามที่สุดในประเทศไทยมีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่สวยงาม เป็นเมืองแห่งกีฬา (Sport City) แต่ถึงแม้จะมีการท่องเที่ยวที่สวยงามเพียงใดก็ยังพบปัญหาในด้านการบริหารจัดการที่ดี ขาดการเชื่อมโยงระหว่างแหล่งท่องเที่ยว การคมนาคม ที่ไม่สะดวกให้แก่นักท่องเที่ยว ระบบสาธารณูปโภคบางแห่งยังทรุดโทรม ด้วยพื้นฐานประชากรในจังหวัดบุรีรัมย์นั้นประกอบอาชีพเกษตรกรรม แต่ยังไม่ได้รับการสนับสนุนสินค้าด้านการเกษตรเท่าที่ควร ส่งผลให้ครอบครัวมีหนี้ครัวเรือน จึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดที่ต้องอาศัยการขับเคลื่อนจากทุกภาคส่วน ไม่ว่าจะเป็นทั้งหัวหน้าส่วนราชการ ในจังหวัด ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรวมถึงผู้แทนภาคประชาสังคม และภาคธุรกิจ เอกชน เพื่อปรึกษาหารือแนวทางการทำงานร่วมกัน ร่วมกันสร้างสรรค์แผนพัฒนาจังหวัด ด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม (สำนักงานจังหวัดบุรีรัมย์, 2566)

การพัฒนาพื้นที่ให้ประสบผลสำเร็จ มีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใดนั้น ขึ้นอยู่กับการมีส่วนร่วมของประชาชน ประชาชนมีส่วนร่วมมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับบทบาทของหน่วยงานและกฎหมายที่กำหนด เมื่อเกิดการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมก็จะส่งเสริมให้เกิดธรรมาภิบาล การจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดนั้นจำเป็นต้องดำเนินการโดยผู้มีส่วนได้เสียทุกฝ่าย โดยนอกเหนือจากภาครัฐแล้ว ภาคประชาสังคมก็นับได้ว่าเป็นผู้มีส่วนได้เสียที่สำคัญในการถูกกำหนดให้มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัด ซึ่งสมศักดิ์ ศรีสันติสุข (2555: 8) ได้อธิบายถึงแนวคิดเกี่ยวกับประชาสังคมว่า เป็นคำที่อธิบายกลุ่มก้อนของคนที่ไม่ใช่ “ภาครัฐ” หรือภาคราชการและไม่ใช่ภาค “ธุรกิจ” แต่อย่างไรก็ตามแนวคิดนี้ได้ถูกใช้ในบทบาทการเมืองภาคประชาชนในทางการเมืองและการพัฒนาดังนั้นจะเห็นได้ว่าประชาสังคมจึงเป็นส่วนหนึ่งของการเป็นผู้มีส่วนได้เสียในการพัฒนาพื้นที่ในระดับต่างๆ กระบวนการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า มีปัญหาและอุปสรรค ได้แก่ 1.ระยะเวลาในการจัดทำแผนมีความเร่งด่วน กระชั้นชิดทำให้การจัดทำแผนมีเวลาจำกัด 2. สภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปของสภาพแวดล้อมภายนอก 3. ขาดการมีส่วนร่วมของทุกส่วน ที่เกี่ยวข้อง ทั้งภาครัฐ เอกชน และประชาชนที่เกี่ยวข้องในกระบวนการจัดทำแผน มีเพียงเป็นการ ให้ตัวแทนไปแสดงความคิดเห็นในคราวการประชุม 4. ขาดการติดตามประเมินผลการทำงาน ทำให้การดำเนินงานบางอย่างไม่เป็นไปอย่างต่อเนื่อง ขาดการติดตามประเมินผลว่าบรรลุเป็นไปตามเป้าหมายการพัฒนาที่ตั้งเอาไว้หรือไม่

จากปัญหาและความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยจึงทำการศึกษา “การมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคมในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดบุรีรัมย์” เพื่อนำผลการศึกษาค้นคว้าไปใช้ในการพัฒนาศักยภาพ การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน ตลอดจนการพัฒนาแผนพัฒนาจังหวัดบุรีรัมย์ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคม ในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดบุรีรัมย์

2. เพื่อเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของกลุ่มภาคประชาสังคมในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดบุรีรัมย์ จำแนกตามปัจจัยทางประชากรศาสตร์ของภาคประชาสังคม ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และประเภทกลุ่มภาคประชาสังคม

3. เพื่อศึกษาแนวทางการมีส่วนร่วมในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดบุรีรัมย์

สมมติฐานการวิจัย

กลุ่มภาคประชาสังคมที่มีลักษณะเชิงประชากร ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และประเภทกลุ่มภาคประชาสังคม ที่แตกต่างกัน มีส่วนร่วมในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดบุรีรัมย์แตกต่างกัน

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

Cohen and Uphoff (1980) ได้อธิบายถึงระดับการมีส่วนร่วมไว้ ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการตัดสินใจนั้นเป็นขั้นตอนแรก ซึ่งจะนำไปสู่การกำหนดความต้องการ หรือการจัดลำดับความสำคัญเพื่อนำไปสู่การแปรเป็นนโยบายต่อไป การตัดสินใจเป็นขั้นตอนแรกที่เปิดโอกาสให้ประชาชนทั่วไป บุคคลที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการร่วมกำหนดประเด็นในการก่อกำเนิดนโยบาย เห็นด้วยกับการดำเนินการหรือไม่เห็นด้วยในการดำเนินนโยบายอย่างใดอย่างหนึ่ง ขั้นตอนการตัดสินใจจำเป็นอย่างยิ่ง หากการตัดสินใจไม่ได้มาจากบุคคลที่เกี่ยวข้องอาจเกิดความขัดแย้ง ทำให้เสียเวลาได้

2. การมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม เป็นการเข้ามามีส่วนร่วมในการทำงาน ซึ่งอาจจะเป็นการเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมในรูปแบบใดก็ได้ เช่น การเข้ามาสนับสนุนเรื่องของงบประมาณ ทรัพยากรบุคลากร เครื่องมือวัสดุอุปกรณ์ การดำเนินการขอความร่วมมือจากภายนอก หรือเป็นการเข้ามามีส่วนร่วมในการทำงานอย่างเต็มรูปแบบ การปฏิบัติงานต้องมีการประชุมปรึกษาหารือร่วมกันภายในทีมเพื่อสร้างความเข้าใจให้ตรงกันถึงเป้าหมายของการดำเนินกิจกรรม บทบาทหน้าที่ของแต่ละบุคคลเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ต่อไป

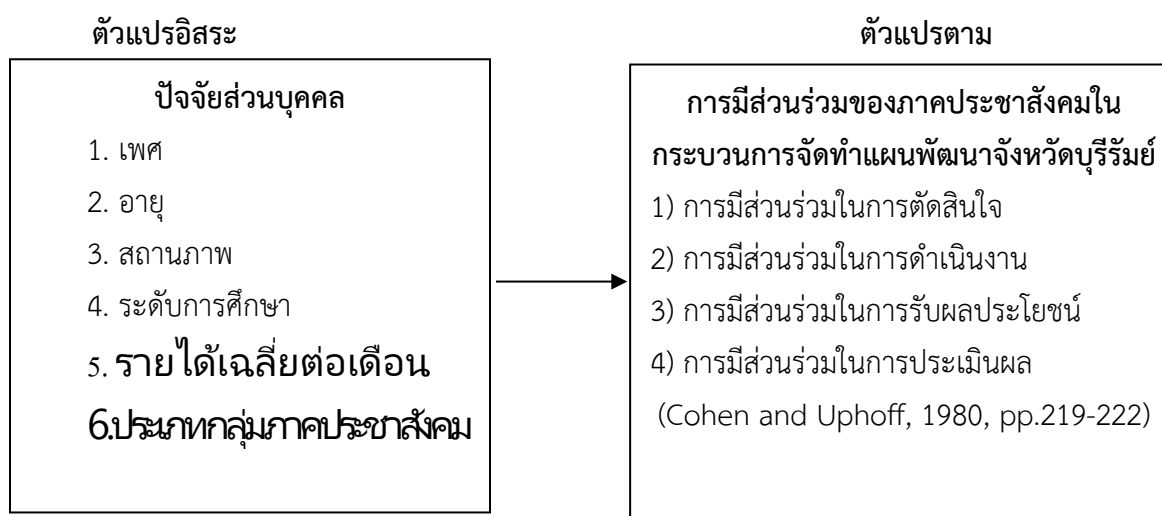
3. การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ เป็นการมีส่วนร่วมได้ส่วนเสียกับสิ่งที่ดำเนินการ ผลที่เกิดขึ้นจะเป็นไปในทางทิศทางใดย่อมต้องเข้าไปมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นดังกล่าว หรือเป็นผลที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงาน เช่น การสร้างเขื่อน หากสร้างจนเสร็จสมบูรณ์ ประชาชนในพื้นที่เกิดความพึงพอใจ พอใจในโครงการดังกล่าว ก็เรียกได้ว่าเป็นการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ในทางตรงกันข้าม หากดำเนินการก่อสร้างเขื่อนไปแล้ว แต่กลับเกิดผลกระทบต่อการทำมาหากินของผู้คนละแวกนั้น ก็ต้องยอมรับผิดชอบต่อผลที่เกิดขึ้น อาจจะถูกคัดค้านต่อต้านจากผู้คนละแวกนั้นก็ย่อมเป็นเรื่องเกี่ยวกับส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์

4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล เป็นขั้นตอนขั้นสุดท้ายในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน หน่วยงานภาครัฐต้องเปิดเผยให้ประชาชน หรือบุคคลที่เกี่ยวข้องเข้าไปมีส่วนร่วมในประเด็นดังกล่าว ด้วยจะได้นำมาซึ่งเสียงสะท้อนของการทำงาน การสะท้อนภาพของการทำงาน จะได้มาซึ่งผลลัพธ์ของการทำงาน หากทราบถึงข้อบกพร่องหน่วยงานก็สามารถนำสิ่งนั้นมาสู่การปรับปรุง แก้ไข พัฒนาให้ดียิ่งขึ้นต่อไปได้ ทำให้การดำเนินงานในอนาคตข้างหน้าเกิดความคล่องตัวมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้ การประเมินและติดตามยังเกี่ยวข้องไปถึงหน่วยงานภายนอก ที่

สามารถเข้าร่วมตรวจสอบระยะเวลาดำเนินงาน งบประมาณ ทรัพยากรที่ใช้ไป เพื่อวิเคราะห์หาข้อมูลในการช่วยให้หน่วยงานเกิดการพัฒนาต่อไป

กรอบแนวคิดของการวิจัย

จากการศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้วิเคราะห์องค์ประกอบระดับการมีส่วนร่วม 4 ระดับตามแนวคิดของโคเฮนและอัปฮอฟ (Cohen and Uphoff, 1980) 4 ด้าน ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล

แผนภาพ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

ระเบียบวิธีการวิจัย

การศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคมในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัด ผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนการศึกษา ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ได้แก่ กลุ่มภาคประชาสังคมในพื้นที่จังหวัดบุรีรัมย์ ประกอบด้วย 1.กลุ่มอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ 2. ศูนย์ช่วยเหลือสังคมตำบล 3. ศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุ 4. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 5. สภาเด็ก และเยาวชน 6.องค์กรสวัสดิการชุมชน 7.กองทุนสวัสดิการสังคม 8.องค์กรสาธารณประโยชน์ 9.คลังปัญญาผู้สูงอายุ 10.สภาองค์กรคนพิการ 11.ศูนย์บริการคนพิการ 12.กลุ่มบริษัท/บริษัท รวมทั้งสิ้น จำนวน 9,921 คน (สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดบุรีรัมย์, 2566)

1.2 กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มภาคประชาสังคมในพื้นที่จังหวัดบุรีรัมย์ กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie Morgan, 1970) ได้กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 370 คน แล้วจึงทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ และ

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้สัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งโครงสร้างประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิที่ได้รับคัดเลือกมาจากแต่ละอำเภอ จำนวน 6 คน ประกอบด้วย 1. ผู้แทนภาคประชาสังคมกลุ่มภารกิจด้านเศรษฐกิจ การท่องเที่ยว โครงสร้างพื้นฐาน และศักยภาพการแข่งขัน 2. ผู้แทนภาคประชาสังคมกลุ่มภารกิจด้านสังคมและคุณภาพชีวิต 3. ผู้แทนภาคประชาสังคมกลุ่มภารกิจด้านความมั่นคงปลอดภัย และความสงบเรียบร้อย 4. ผู้แทนภาคประชาสังคมกลุ่มภารกิจด้านการบริหารจัดการในภาครัฐ และการเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม กำหนดโดยเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2.1 แบบสอบถาม โดยลักษณะเครื่องมือซึ่งผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้น แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามที่เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และประเภทกลุ่มภาคประชาสังคม ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับระดับการมีส่วนร่วมของกลุ่มภาคประชาสังคมในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดบุรีรัมย์ จำนวน 4 ด้าน มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

2.2 การตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน ทำการตรวจสอบรูปแบบของคำถาม การใช้ภาษา ความชัดเจนของข้อความ ความเหมาะสม เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงประจักษ์ (Face validity) วิเคราะห์ดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Index of item-Objective Congruence = IOC)

2.3 การวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) แบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขเรียบร้อยแล้วนำไปทดลองใช้ (Try out) เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นกับกลุ่มภาคประชาสังคมสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดสุรินทร์ มีลักษณะคล้ายกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน จากนั้นหาความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามโดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha coefficient) ตามวิธีครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.86

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยผู้วิจัยขอหนังสือขอความร่วมมือในการทำวิจัยถึงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดบุรีรัมย์ เพื่อขอความอนุเคราะห์ให้กลุ่มตัวอย่างได้ตอบแบบสอบถาม และขอความร่วมมือในการวิจัย พร้อมแบบสอบถามที่สร้างผ่าน Google Form และจัดทำเป็นคิวอาร์โค้ด เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างเข้าไปดำเนินการตอบแบบสอบถามออนไลน์ด้วยตนเอง

3.2 การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ ทำหนังสือถึงผู้เชี่ยวชาญ จากนั้นทำการติดต่อนัดหมาย และดำเนินการสัมภาษณ์ เรียบเรียง และจัดเก็บข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์

3.3 การประเมินแนวทาง ทำหนังสือถึงผู้เชี่ยวชาญทุกท่าน จากนั้นส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์และแบบประเมินแนวทางไปถึงผู้เชี่ยวชาญ

3.4 นำแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมาตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของการตอบแบบสอบถาม เพื่อใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ปรากฏว่า แบบสอบถามที่นำส่งไป จำนวน 370 ฉบับ สามารถเก็บรวบรวมมาได้ 370 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลจากการตอบแบบสอบถามเมื่อดำเนินการรวบรวมข้อมูลเรียบร้อยแล้ว ในการจัดทำข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการ ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามวิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) หาค่าร้อยละ (Percentage)

ตอนที่ 2 ระดับการมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคมในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดบุรีรัมย์ วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

2. เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคมในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดบุรีรัมย์ จำแนกตามปัจจัยทางประชากรศาสตร์ของภาคประชาสังคม ได้แก่ เพศ วิเคราะห์โดยการเปรียบเทียบใช้ค่าที (t-test Independent) ส่วนอายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และกลุ่มภาคประชาสังคม วิเคราะห์โดยการเปรียบเทียบโดยใช้ค่าวิเคราะห์ใช้ค่าความแปรปรวนทางเดียว (One way Anova) หรือ F-test

3. การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยวิเคราะห์โดยการตีความในรูปแบบของการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) เพื่อหาข้อสรุปและบรรยายผลการวิเคราะห์เป็นความเรียง

ผลการศึกษา

ผลการวิเคราะห์ระดับการมีส่วนร่วมของกลุ่มภาคประชาสังคม ในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดบุรีรัมย์

1. ระดับการมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคม ในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดบุรีรัมย์ แสดงผลได้ดังนี้

1.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	237	64.1
หญิง	133	35.0
อายุ		
ต่ำกว่า 30 ปี	50	13.5
31 – 40 ปี	235	63.5
41 – 50 ปี	71	19.2
51 – 60 ปี	14	3.8
มากกว่า 60 ปี	-	-
สถานภาพ		
โสด	200	54.1
สมรส	151	40.8

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน	ร้อยละ
อย่าร้าง/หม้าย/แยกกันอยู่	19	5.1
ระดับการศึกษา		
ประถมศึกษาหรือต่ำกว่า	23	6.2
มัธยมศึกษา	59	15.9
อนุปริญญาหรือเทียบเท่า	121	32.7
ปริญญาตรี	153	41.4
สูงกว่าปริญญาตรี	14	3.8
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน		
ต่ำกว่า 3,000 บาท	52	14.1
3,001 – 6,000 บาท	111	30.0
6,001 – 8,000 บาท	153	41.4
8,001 – 10,000 บาท	54	14.6
10,001 – 15,000 บาท	-	-
มากกว่า 15,000 บาท	-	-
กลุ่มภาคประชาสังคม		
กลุ่มอาสาสมัคร	255	68.9
กลุ่มอาสาสมัครกลุ่มอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (อพม.)	231	62.4
กลุ่มศูนย์ช่วยเหลือสังคมตำบล (ศชสต.)	7	1.8
กลุ่มศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุ (ศพอส.)	2	0.5
กลุ่มศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก (ศพด)	7	1.8
กลุ่มสภาเด็กและเยาวชน	8	2.1
กลุ่มสวัสดิการชุมชน	16	4.3
กลุ่มองค์กรสวัสดิการชุมชน	5	1.3
กลุ่มกองทุนสวัสดิการสังคม	8	2.1
กลุ่มองค์กรสาธารณประโยชน์	5	0.13
กลุ่มสังคมสงเคราะห์	97	26.3
กลุ่มคลังปัญญาผู้สูงอายุ	90	24.3
กลุ่มสภาองค์กรคนพิการ	2	0.5
กลุ่มศูนย์บริการคนพิการ	3	0.8
รวม	370	100

จากตารางที่ 1 พบว่า ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามการมีส่วนร่วมของกลุ่มภาคประชาสังคมในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดบุรีรัมย์ ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 237 คน คิดเป็นร้อยละ 64.1 มีอายุ 31 – 40 ปี จำนวน 235 คน คิดเป็นร้อยละ 63.5 สถานภาพโสด จำนวน 200 คน คิดเป็นร้อยละ 54.1 ระดับการศึกษาปริญญาตรี จำนวน 153 คน คิดเป็นร้อยละ 41.4 รายได้เฉลี่ยต่อเดือน 6,001 – 8,000 บาท จำนวน 153 คน คิดเป็นร้อยละ 41.4 และกลุ่มอาสาสมัคร จำนวน 255 คน คิดเป็นร้อยละ 68.9

1.2 ระดับการมีส่วนร่วมของกลุ่มภาคประชาสังคม ในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดบุรีรัมย์
ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการมีส่วนร่วมของกลุ่มภาคประชาสังคม ในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดบุรีรัมย์ โดยรวม และรายด้าน (n=370)

การมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคม ในกระบวนการจัดทำ แผนพัฒนาจังหวัดบุรีรัมย์	ระดับการมีส่วนร่วม		
	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
1. ด้านการตัดสินใจ	3.29	0.71	ปานกลาง
2. ด้านการดำเนินงาน	3.44	0.66	ปานกลาง
3. ด้านการรับผลประโยชน์	3.73	0.62	มาก
4. ด้านการประเมินผล	3.68	0.70	มาก
รวมเฉลี่ย	3.53	0.67	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า การมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคม ในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดบุรีรัมย์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.53$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก จำนวน 2 ด้าน คือ ด้านการรับผลประโยชน์ ($\bar{X} = 3.73$) รองลงมา คือ ด้านการประเมินผล ($\bar{X} = 3.68$) ส่วนด้านการดำเนินงาน ($\bar{X} = 3.44$) และด้านการตัดสินใจ ($\bar{X} = 3.29$) อยู่ในระดับปานกลาง ตามลำดับ

2. ผลเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของกลุ่มภาคประชาสังคม ในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดบุรีรัมย์ จำแนกตามปัจจัยทางประชากรศาสตร์ของภาคประชาสังคม ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และกลุ่มภาคประชาสังคม แสดงผลตามตาราง 3 ดังนี้

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของกลุ่มภาคประชาสังคม ในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดบุรีรัมย์

ปัจจัยส่วนบุคคล	การมีส่วนร่วมของการประชาสังคมในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดบุรีรัมย์			
	T-test	F-test	Sig.	ผลการทดสอบสมมติฐาน
เพศ	0.40	-	.037*	ยอมรับสมมติฐาน
อายุ	-	4.176	.006*	ยอมรับสมมติฐาน
สถานภาพ	-	4.847	.008*	ยอมรับสมมติฐาน
ระดับการศึกษา	-	6.317	.000*	ยอมรับสมมติฐาน
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน	-	50.389	.000*	ยอมรับสมมติฐาน
ประเภทกลุ่มภาคประชาสังคม	-	4.821	.012*	ยอมรับสมมติฐาน

นัยสำคัญทางสถิติที่ .05

จากตารางที่ 3 พบว่า ผลเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคม ในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดบุรีรัมย์ จำแนกตามปัจจัยทางประชากรศาสตร์ของภาคประชาสังคม ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และประเภทกลุ่มภาคประชาสังคม พบว่า

2.1 การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคม ในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดบุรีรัมย์ จำแนกตามปัจจัยทางประชากรศาสตร์ของภาคประชาสังคม จำแนกตามเพศ โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

2.2 การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคม ในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดบุรีรัมย์ จำแนกตามปัจจัยทางประชากรศาสตร์ของภาคประชาสังคม จำแนกตามอายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ประเภทกลุ่มภาคประชาสังคม โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ .05

อภิปรายผล

1. ผลการวิจัยการศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของการประชาคม ในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดบุรีรัมย์ จำแนกตามปัจจัยทางประชากรศาสตร์ของภาคประชาสังคม ทั้ง 4 ด้าน ทำให้ทราบถึงระดับการมีส่วนร่วมของการประชาคม ในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดบุรีรัมย์ จำแนกตามปัจจัยทางประชากรศาสตร์ของภาคประชาสังคม เพื่อเป็นแนวทางในการมีส่วนร่วมและพัฒนากิจการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และนำประเด็นที่ค้นพบไปเป็นข้อมูลให้หน่วยงานอื่น ๆ นำไปใช้ในการวางแผนปรับปรุงและพัฒนากิจการ

แผนพัฒนาในระดับจังหวัดเพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานต่อไป จากการศึกษาการมีส่วนร่วมของภาคประชาคม ในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดบุรีรัมย์ พบว่าโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะกฎหมาย รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้บัญญัติเกี่ยวกับบทบาทของภาคประชาชน ประชาชนต้อง เข้ามามีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น รับฟังความคิดเห็นของประชาชนเป็นสำคัญ ซึ่งเป็นกฎหมายที่มีลักษณะ เปิดกว้าง และให้สิทธิกับประชาชนในการเข้ามามีส่วนร่วม อีกทั้งมี พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการบริหารงานเชิง พื้นที่แบบบูรณาการ พ.ศ. 2565 เข้ามารองรับเพื่อเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วน ทั้งภาคส่วนราชการ ภาคเอกชน และ ประชาชนทุกคน มีโอกาสในการเสนอแนะและแสดงความคิดเห็นการมีส่วนร่วมในกระบวนการจัดทำแผนในทุก ด้าน จึงทำให้การศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคมในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัด บุรีรัมย์ พบว่ามีค่ามาก ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของโคเฮนและอัปฮอฟ (Cohen and Uphoff, 1980) ที่กล่าวไว้ว่า การมีส่วนร่วมแบ่งเป็น 4 ระดับ ดังนี้ 1. ด้านการตัดสินใจ 2. ด้านการดำเนินงาน 3. ด้านการรับผลประโยชน์ 4. ด้านการประเมินผล และผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของธนศร ยืนยง (2561) ที่ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนที่ส่งผลต่อการพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดนครนายก ผลการวิจัยพบว่า 1) การมีส่วนร่วมของ ประชาชนที่ส่งผลต่อการพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดนครนายก โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงตามลำดับจากมากไปน้อย ดังนี้การมีส่วนร่วมในการรับ ผลประโยชน์ อยู่ในระดับมาก การมีส่วนร่วมในการ ดำเนินงาน อยู่ในระดับมาก การมีส่วนร่วมในการประเมินผล อยู่ในระดับปานกลาง และการมีส่วนร่วมในการ ตัดสินใจ อยู่ในระดับปานกลาง ตามลำดับ

2. เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

2.1 ด้านการตัดสินใจ พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้เป็นเพราะว่า กลุ่มภาคประชาสังคม จังหวัดบุรีรัมย์ที่มีหลากหลายกลุ่ม ซึ่งกระจายอยู่ในแต่ละพื้นที่ของจังหวัดบุรีรัมย์ ด้วยภารกิจของกลุ่มภาคประชา สังคมที่แตกต่างกันออกไป ทำให้การประชาสัมพันธ์การรับรู้ข้อมูลข่าวสารไม่มีประสิทธิภาพ การกำหนดแผนงาน หรือโครงการ จึงเป็นการจำกัดเฉพาะภายในกลุ่มภาคประชาสังคมของตนเอง ทำให้การลำดับความต้องการและ จัดลำดับความสำคัญของปัญหาเป็นเพียงองค์กรหรือของคนกลุ่มภาคประชาสังคมเดียว ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย ของธนศร ยืนยง (2561) ที่ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนที่ส่งผลต่อการพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัด นครนายก ผลการวิจัยพบว่า ด้านการตัดสินใจในการมีส่วนร่วมของประชาชนที่ส่งผลต่อการพัฒนาท้องถิ่นใน จังหวัดนครนายก อยู่ในระดับปานกลาง

2.2 ด้านการดำเนินงาน พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้เป็นเพราะว่า กลุ่มภาคประชา สังคมจังหวัดบุรีรัมย์เป็นกลุ่มภาคประชาสังคมที่มีขนาดใหญ่ การเกิดกลุ่มภาคประชาสังคมที่ขนาดใหญ่มักทำให้ ผู้ปฏิบัติงานในกลุ่มภาคประชาสังคมมีจำนวนมาก จึงเป็นเหตุผลไม่สามารถจะให้ทุกคนเข้ามามีส่วนร่วมในการ ดำเนินงานในการจัดทำแผนได้ทั้งหมด จะมีเพียงตัวแทนของกลุ่มภาคประชาสังคมในด้านต่างๆ เท่านั้นที่เข้า มาร่วมรับฟัง ให้ข้อคิดเห็นและเสนอแนวทางในการดำเนินงาน ซึ่งผลการวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของสรวิศ พรหม สลี (2563) ที่ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์กรบริหารส่วนตำบล สนามชัย อำเภอสตึก จังหวัด ผลการวิจัยพบว่า ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ (การดำเนินงาน) อยู่ในระดับ ปานกลาง

2.3 ด้านการรับผลประโยชน์ พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะว่า การจัดทำแผนมาจากการเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็น ทำให้โครงการ แผนงาน ที่เกิดขึ้นตอบสนองกับความต้องการของผู้ได้รับผลประโยชน์ ซึ่งผลการวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของปิ่นนัท ปันขุนทด (2562 : 214) ได้ศึกษาถึง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน ตำบลอิสาน อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน ตำบลอิสาน อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ โดยภาพรวมด้านการรับผลประโยชน์ในการมีส่วนร่วมของประชาชนอยู่ในระดับมาก

2.4 ด้านการประเมินผล พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะว่า กลุ่มภาคประชาสังคม มีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลโครงการ แผนงาน ที่ได้ดำเนินการแล้วเสร็จ ทั้งเรื่องของงบประมาณ ผลในการดำเนินงานของความสำเร็จและไม่สำเร็จ เพื่อนำผลที่ได้กลับมาปรับปรุงและพัฒนาการจัดทำแผนจังหวัดตอบสนองต่อความต้องการของบุคลากรได้อย่างถูกต้อง เหมาะสม ซึ่งผลการวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของภัทร วรธน วรเสถียรฐากร (2563) ที่ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลจังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นด้านการประเมินผล อยู่ในระดับมาก

3. ผลการเปรียบเทียบ พบว่า ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และกลุ่มภาคประชาสังคมที่แตกต่างกัน มีส่วนร่วมในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดบุรีรัมย์ที่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ลักษณะด้านประชากร ที่แตกต่างกัน ภูมิหลังของแต่ละกลุ่มที่ต่างกัน ระดับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนา จึงแตกต่างกัน สอดคล้องกับภัทราวดี อ่าคุณ และกัมปนาท วงษ์วัฒนพงษ์ (2565) ที่ได้ทำวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลบ้านเกาะ อำเภอเมืองอุดรดิตถ์ จังหวัดอุดรดิตถ์ ผลการวิจัยพบว่า การเปรียบเทียบ ประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลบ้านเกาะที่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดบุรีรัมย์ ควรให้ความสำคัญในการวางแผน โดยการประชาสัมพันธ์ ให้ความรู้ในการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดแก่ทุกฝ่ายได้ทราบอย่างทั่วถึง

1.2 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดบุรีรัมย์ ควรเปิดโอกาสให้บุคลากรได้แสดงความคิดเห็นอย่างเต็มที่ ในกระบวนการพัฒนาการมีส่วนร่วมการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัด

1.3 หน่วยงานควรให้ผู้แทนภาคประชาสังคมของจังหวัดบุรีรัมย์มีส่วนร่วมดำเนินงานอย่างจริงจัง โดยให้ร่วมดำเนินกิจกรรมตั้งแต่เริ่มกิจกรรมไปจนเสร็จสิ้นกิจกรรมในแต่ละครั้ง

1.4 ควรมีการประชุมให้มีการร่วมระดมความคิดเห็นในการวางแผนยุทธศาสตร์การจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดในทุกกระบวนการ

1.5 ควรเปิดโอกาสให้ผู้แทนภาคประชาสังคมเข้าร่วมตรวจสอบในการดำเนินงานโครงการ แผนงานอย่างแท้จริง

1.6 ควรจัดเวทีประชาคมให้ทุกองค์กรเข้าร่วมประชุม และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันอย่างจริงจัง

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรทำการศึกษาวิจัยเปรียบเทียบหน่วยงานต่าง ๆ ของภาครัฐในการมีส่วนร่วมต่อกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัด เพื่อที่จะได้ทราบถึงบทบาทของหน่วยงานต่าง ๆ ในการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัด

2.2 ควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัด เพื่อเป็นข้อมูลส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการพัฒนาจังหวัดให้สอดคล้องกับความต้องการในการพัฒนาพื้นที่ และเพิ่มบทบาทของภาคประชาชนให้มีส่วนร่วมในการพัฒนามากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- ธนิต ยืนยง. (2561). *การมีส่วนร่วมของประชาชนที่ส่งผลต่อการพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดนครนายก*. การค้นคว้าอิสระรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยปทุมธานี.
- บุญเกียรติ การะเวกพันธุ์ และคณะ. (2551). *แผนพัฒนาจังหวัด*. กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า.
- บุญเกียรติ การะเวกพันธุ์ และคณะ. (2559). *ความหมายของการจัดระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน*. สถาบันพระปกเกล้า. Retrieved November 2, 2023, from: <http://wiki.kpi.ac.th>.
- ปิ่นนัท ปันขุนทด. (2562). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนตำบลอิสาน อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์. *วารสารบัณฑิตศึกษามหาจุฬาลงกรณ์*. 6 (1), 210-222.
- พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการบริหารงานเชิงพื้นที่แบบบูรณาการ พ.ศ.2565. (2565, 19 สิงหาคม). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 139 ตอนที่ 51 ก. หน้า 22-28.
- ภัทรวรรณ วรเสฏฐ์ธำกูร, นพฤทธิ์ จิตรสายธาร และ วันชัย สุขตาม. (2563). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลจังหวัดบุรีรัมย์. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์*. 22 (1), 119-134.
- ภัทราวดี อ่ำคุณ และกัมปนาท วงษ์วัฒนพงษ์. (2565). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลบ้านเกาะ อำเภอเมืองอุดรดิตถ์ จังหวัดอุดรดิตถ์. *Journal of Modern Learning Development*, 7(5), 153-165.
- สมศักดิ์ ศรีสันติสุข (2555). *พลวัตขบวนการประชาสังคมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประเทศไทย*. ขอนแก่น: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สรวิศ พรหมลี และวินิจ ฝาเจริญ. (2563). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลสนามชัย อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์. *วารสารสันติสุขปริทรรศน์*. 1 (2), 1-11.
- สำนักงานจังหวัดบุรีรัมย์. (2566). *แผนพัฒนาจังหวัดบุรีรัมย์ (ปี 2566-2570) ฉบับทบทวนปี 2567*. Retrieved November 2, 2023 from: <http://www.buriram.go.th/web3/index.php/province-development/plan-developement>
- สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดบุรีรัมย์. (2566). *สถานการณ์ทางสังคมจังหวัดบุรีรัมย์ ประจำปี 2566*. Retrieved November 2, 2023 from: <https://buriram.m-society.go.th/>

- Cohen, J. M., & Uphoff, N. T. (1980). *Participations Place in Rural Development: Seeking Clarity Through Specificity*. New York: World Developments.
- Krejcie, R.V., & Morgan, D.W. (1970) Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30, 607-610.

